ਰਿਸ਼ੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਲੰਕੀ
ਬਨਾਮ
ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ & ਹੋਰ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1240 ਦੀ 2021)
ਨਵੰਬਰ 18, 2021

[ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ ਅਤੇ
ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ – ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ – ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਵੱਲੋਂ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ/ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਭਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ – ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਅਸਲ ਉਮਰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ – ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਜੋ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਉਹੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ 25.09.2004 – ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਸੀ 05.05.2020 – ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਰਕਸ਼ੀਟ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਉਹ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕ□ੇਤਰੀ ਦਫਤਰ, ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ, ਯੂ.ਪੀ., (ਮੇਰਠ) ਦੀ 22.07.20 ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ – ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾ 35 – ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 – ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 – ਨਿਯਮ 12 – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 147-149, 323, 307, 302, 34.

ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾ 35 – ਨਾਬਾਲਗ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ-ਕਮ-ਮਾਰਕਸ ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਸੀ – ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਨਾਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ – ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ), 2015 – ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ – ਸਬੂਤ – ਸਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡ – ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 – ਧਾਰਾ 35 – ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ

ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਧਾਰਾ 35 ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਹੈ।

ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ), 2015

– ਧਾਰਾਵਾਂ 94, 9(2), (3) –ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ), 2000 – ਧਾਰਾਵਾਂ 74, 49 – ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 – ਨਿਯਮ 12 – ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ – ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ), 2015 – ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ – ਫੈਸਲਾ: ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ – ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦਾਵੇ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਾਈਪਰ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਜੇਕਰ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਉ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਰਹੱਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ।

ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਧਾਰਾਵਾਂ 9, 94 – ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ – ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ (3) ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 94 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ – ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, 2015 ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨੀ ਜਾਏਗੀ – ਇਸ ਲਈ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਡਿਗਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਧਾਰਾ 94 – ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ – ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 – ਨਿਯਮ 12 – ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬੋਝ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਯਮ 12(3)(a)(i), (ii), ਅਤੇ (iii), 2007 ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ – ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਧਾਰਾ 94(2) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ, ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ – ਫੈਸਲਾ: ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਇਕਲੌਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ – ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ – ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 94(2) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਗਾਈਡਿੰਗ ਫੈਕਟਰ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਰੱਦੀ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 9(2)&(3) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਜੇ.ਜੇ. ਨਿਯਮਾਂ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 94 ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਬਾਲ ਕਲਿਆਣ ਕਮੇਟੀ ("ਕਮੇਟੀ") (ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਨੇੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਜਾਂ 20 ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ; (ii) ਇੱਕ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਨਗਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; (iii) ਅਤੇ ਸਿਰਫ (i) ਅਤੇ (ii) ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਨੂੰ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਪਰੀਖਣ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨਵੀਨਤਮ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7A ਅਧੀਨ ਜੋ 22.08.2006 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਉਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਅਧੀਨ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7A ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21-23]

1.2 ਦੋਹਾਂ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

(i) ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 94(ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਸਬੰਧੀ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ; ਜਦਕਿ, ਜੇਜੇ ਨਿਯਮਾਂ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਅਧੀਨ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ।

(ii) ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕੁਝ ਜੇਜੇ ਨਿਯਮਾਂ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਅਧੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ 2 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੁਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iii) ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਅਧੀਨ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਿਟੀ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਨੇੜੇ ਹੋ

ਸਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 49 ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (2) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਰ, ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ, ਜੋ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਨੇੜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (3) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮਤਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25-27]

1.3 (i) ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਣਾ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ii) ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(iia) ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ (3) ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(iib) ਜੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੰਗੇ ਜਾ ਸਕਣ।

(iic) ਜਦੋਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਜੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੰਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 9)।

(iii) ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਰੰਭਿਕ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜੇ.ਜੇ. ਨਿਯਮਾਂ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12(3)(a)(i), (ii), ਅਤੇ (iii) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਪਰੰਤੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(v) ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਨਿਸਕਰਸ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ 2015 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਨੁਸਾਰ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮਾਨਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ।

(vi) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤੋ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਂਛਨੀਯ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(vii) ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈਪਰ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(viii) ਜੇ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਮਾਵਰਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਉ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ JJ ਐਕਟ, 2015 ਦਾ ਲਾਭ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ JJ ਐਕਟ, 2015 ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ix) ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 35 ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(x) ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ JJ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 35 ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ।

(xi) ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਮਕੈਨੀਕਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ JJ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 94(2) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 29]

1.4 ਬਾਘਪਤ ਦੀ JJ ਬੋਰਡ ਨੇ ਮਿਤੀ 14.09.2020 ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ

ਨਵੀਨਤਮ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੂੰਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮਿਤੀ 11.11.2020 ਨੂੰ, JJ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਪੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਾਵਲੀ ਅਹੀਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 147, 148, 149, 323, 307, 302 ਅਤੇ 304 ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 116 ਦੇ 2020 ਲਈ ਇੱਕ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਡਿਲਿਨਕੁਅਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ JJ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੀਖਣ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, JJ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੰਨਣਯੋਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਸਤਖਤ ਕਲਾਸ 1 ਅਤੇ ਕਲਾਸ 8 ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਸਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲਾਸ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 1 ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਲਾਸ 1. ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2019 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.2 ਆਪਣੀ 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ 25.09.2004 ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ. ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ no.2 ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਇੱਥੇ, ਭਾਵੇਂ ਜਮਾਤ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਕਲਾਸ 8 ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਰਕ-ਸ਼ੀਟ, ਸੰਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਰਥਾਤ 05.05.2020। [ਪਾਰਾ 37, 39-42][539-ਬੀ-ਸੀ, ਈ-ਐਚ; 540-ਏ-ਡੀ]

1.5 ਦੋਸ਼ੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮਾਰਕਸ਼ੀਟ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਜਿਸ ਦਾ ਗੈਜ਼ਟ ਸਾਲ 2019 ਹੈ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ 0485064 ਸਾਲ 2019 ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ d.O.R.O.I.E.C./records/4016 22.07.2020 ਹੈ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਮੇਰਠ) ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ, ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 25.09.2004 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ, ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਭਾਵ, 25.09.2004। ਘਟਨਾ 05.05.2020 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 15 ਸਾਲ 7 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਪਰੀਤ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਝੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 44, 46]

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ & ਅਨੁਸਾਰ (2019) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370 : [2019] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 735 – ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.6 ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੰਗੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ

ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਬੱਚਾ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦੀ ਗਈ ਮਾਨਤਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 47, 48]

ਬੱਬਲੂ ਪਾਸੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 133 : [2008] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 161; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ (2015) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 773 : [2015] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 960; ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 750 : [2012] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 540; ਅਰਨਿਤ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 488 : [2000] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 69; ਜਿਤੇਂਦਰ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ (2006) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 428 : [2006] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 286; ਭੋਲਾ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1997) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 720 : [1997] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 711; ਜਬਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 757 : [2010] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 353; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ (2015) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733; ਰਾਮ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 2021 ਕ੍ਰਿਲਜ 2805 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਬੁਜ਼ਰ ਹੋਸੈਨ ਉਰਫ਼ ਗੁਲਾਮ ਹੋਸੈਨ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489 : [2012] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 244; ਪਰਾਗ ਭਾਟੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2016) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 744 : [2016] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1089 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2016] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1089 ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2019] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 735 ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2012] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 244 ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2008] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 161 ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2015] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 960 ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2012] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 540 ਪੈਰਾ 28(ਅ) ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2000] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 69 ਪੈਰਾ 28(ਸੀ) ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2006] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 286 ਪੈਰਾ 28(ਦ) ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1997] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 711 ਪੈਰਾ 28(ਦ) ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2010] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 353 ਪੈਰਾ 28(ਈ)

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1240 ਦੀ 2021।

ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 12.03.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 430 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ।

ਅਨੁਪਮ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਸਤਯਮ ਪਾਂਡੇ, ਵਿਸ਼ਵੇਸ਼ਵਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਸ਼ਰਨ ਠਾਕੁਰ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਘੇਲ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸਿੰਘ, ਸੌਰਭ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਐਸ. ਸੀ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾਗਰਥਨਾ ਜੇ. ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨਾਗਰਥਨਾ ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 12.03.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 430 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮਿਤੀ 04.01.2021 ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ), ਬਾਘਪਤ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 27 ਦੇ 2020 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਮਿਤੀ 11.11.2020 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ, ਬਾਘਪਤ ਵੱਲੋਂ ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 16 ਦੇ 2020 ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 116 ਦੇ 2020 ਅਧੀਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148, 149, 323, 307, 302 ਅਤੇ 34 ਅਧੀਨ ਸਿੰਘਾਵਾਲੀ ਅਹੀਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸੋਲੰਕੀ @ ਨਿਸ਼ੂ (ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2) ਨੂੰ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ।

2. ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ, 05.05.2020 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 4:00 ਵਜੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 – ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸੋਲੰਕੀ @ ਨਿਸ਼ੂ (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਨਿਸ਼ਾਂਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭੋਪਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਕਿ 05.05.2020 ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ 'ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚਾ ਕਲੂਰਾਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 09.05.2020 ਨੂੰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ।

3. ਨਿਸ਼ਾਂਤ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ/ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਭਾਲਕ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ, ਨੇ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਬਾਘਪਤ ਅੱਗੇ ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 16/2020 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2/ਦੋਸ਼ੀ ਯਾਨੀ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਭਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 20.07.2020 ਨੂੰ ਦੰਡ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਕ੍ਰ.ਪ੍ਰ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਅਧੀਨ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ 22.07.2020 ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ।

4. ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭਭਾਈ ਪਟੇਲ ਹਾਈਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਜਾਰਪੁਰ, ਕੈਦਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ, ਨੂੰ ਵੀ DW-2 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ 10.08.2020 ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ,

ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸੈਨੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਖਿੰਡੋਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ, ਨੂੰ DW-3 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ।

5. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 – ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਖਿਲਾਫ IPC ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148, 149, 323, 307, 302 ਅਤੇ 34 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ 22.07.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ।

6. ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ 09.09.2020 ਨੂੰ JJ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। 14.09.2020 ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਕਤ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 – ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ 23.09.2020 ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

7. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 - ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਲਈ 09.09.2020 ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਘਪਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 158/2020 ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, JJ ਬੋਰਡ, ਬਾਘਪਤ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਵਿਵਿਧ ਮਾਮਲਾ ਨੰਬਰ 16/2020 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ JJ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੰਬਿਤਗੀ ਦੌਰਾਨ, JJ ਬੋਰਡ, ਬਾਘਪਤ ਨੇ 11.11.2020 ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਵਿਧ ਮਾਮਲਾ ਨੰਬਰ 16/2020 ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁਵੈਨਾਈਲ ਡਿਲਿਕਵੈਂਟ ਐਲਾਨਿਆ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜੁਵੈਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'JJ ਐਕਟ, 2015' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 27 ਦੀ 2020 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਾਘਪਤ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ 04.01.2021 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸੁਧਾਰ ਨੰਬਰ 430 ਦੀ 2021 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 12.03.2021 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

9. ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਅਨੁਪਮ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਰਨ ਠਾਕੁਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ - ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਾਧੂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸੌਰਭ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

10. ਮਿਸਟਰ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148, 149, 323, 307, 302 ਅਤੇ 34 ਅਧੀਨ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ, ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਬਾਗਪਤ ਵਿੱਚ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ 25.09.2004 ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ (ਐਨੈਕਸਚਰ ਪੀ-11) ਨੂੰ ਐਕਸ.ਏ-8 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਐਕਸ.ਏ-9 (ਐਨੈਕਸਚਰ ਪੀ-12) ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

11. ਐਕਸ.ਏ-8 ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 15 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਭਰਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਫਾਰਮ 02.07.2009 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ। ਕਿ ਜੁਲਾਈ 2001 ਵਿੱਚ ਯੂਆਈਡੀ/ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨੰਦੁਰਬਾਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 29.09.2010 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਸ.ਏ-8 (ਐਨੈਕਸਚਰ ਪੀ-11) ਇੱਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ 2009 ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਪਾਂਚ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਫਿਰ, ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਉਹ ਕਲਾਸ 8 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਲਾਸ 8 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਡੀਡਬਲਿਊ-3, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਕਲਾਸ 1 ਅਤੇ ਕਲਾਸ 8 ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ, (ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਸੀ,) ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਖਤ ਜਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਬੱਚਾ ਜੋ ਕਿ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰ

12. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੇ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਰਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਯਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਪਰਾਗ ਭਾਟੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ - (2016) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 744; ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ - (2019) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370; ਅਤੇ ਅਬੁਜ਼ਾਰ ਹੋਸੈਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ–(2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

13. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਆਦੇਸ਼, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ, ਬਾਘਪਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2-ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

14. ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਨ ਠਾਕੁਰ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਾਦੀ ਜਨਰਲ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਉਮਰ Ex-A8 ਅਤੇ A9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਉਮਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਉਮਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

15. ਸੌਰਭ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜਾਣਕਾਰ ਵਕੀਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਲਈ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦਾ ਜਨਮ 25.09.2004 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਯਾਨੀ 05.05.2020 ਨੂੰ, ਉਹ ਸਿਰਫ 15 ਸਾਲ ਅਤੇ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 2009

ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ; ਉਸ ਨੇ ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਿੰਡ ਖਿਨੇਦਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ ਤੋਂ ਕਲਾਸ 6, 7, ਅਤੇ 8 ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 31.03.2017 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੇ 04.07.2017 ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਹਾਈਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਖਾਂਜਰਪੁਰ ਖੈਆਦਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 85% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।ਯੂ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਕਲਾਸ 10 ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਯਾਨੀ 05.05.2020 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2-ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮੰਨਿਆ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਨੈਕਸਚਰ ਪੀ-15) ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹੈ।ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਐਮ.ਪੀ. – (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 750, ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

16. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਅਸਥਿ ਪਰੀਖਣ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਨਿਸਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਿਦੇ ਬੱਬਲੂ ਪਾਸੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਝਾਰਖੰਡ – (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 133 ਅਤੇ ਰਾਜ ਆਫ ਐਮ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ – (2015) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 773।

17. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

18. ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਅਧੀਨ, 22.8.2006 ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ 33 ਦੇ 2006 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“7ਏ. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ (ਪਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਦਰਜ ਕਰਦਿਆਂ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਇਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹੋਣ।

(2) ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਧੀਨ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ, ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਊ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

“49. ਉਮਰ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ.-(1) ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ (ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਵੇਗਾ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ (ਪਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਦਰਜ ਕਰਦਿਆਂ।

(2) ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਉਮਰ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

19. ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 (ਅੱਗੇ 'ਜੇਜੇ ਨਿਯਮ, 2007' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ) ਨੇ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 12 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ -

“12. ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

(1) ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 19 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗੀ।

(2) ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਕਮੇਟੀ, ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੀ ਜੁਵੈਨਾਇਲਿਟੀ ਜਾਂ ਅਨਿਆਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਜਾਂ ਉਪਲਬਧ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਰੀਖਣ ਘਰ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇਗੀ।

(3) ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ -

(a) (i) ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ;

(ii) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਮਿਤੀ (ਇੱਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਲੇ ਸਕੂਲ) ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ; ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ;

(iii) ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਅਥਾਰਿਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ;

(ਬੀ) ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਕਲੋਜ਼ (ਏ) ਦੇ ਉਪ-ਕਲੋਜ਼ (i), (ii) ਜਾਂ (iii) ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ, ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਜੇ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਰਜਿਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਪਾਸੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਖੋਜ ਦਰਜ

ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ (ਅ)(i), (ii), (iii) ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਉਮਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਉਮਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

(6) ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

20. ਜੇ.ਜੇ. ਨਿਯਮਾਂ, 2007 ਦਾ ਨਿਯਮ 12 ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਜਾਂ ਉਪਲਬਧ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ : (i) ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ; (ii) ਸਕੂਲ (ਪਲੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ) ਤੋਂ ਜਨਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ; (iii) ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਗਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ। ਸਿਰਫ ਉਪਰੋਕਤ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਉਮਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਰਜਿਨ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿੱਚਲੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21. ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2000 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 9(2) ਅਤੇ (3) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ -

“2) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਪਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੋ ਮਾਮਲਾ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੇ ਅੰਤਿਮ

ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕੇਸ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਾ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

(3) ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜੇਗੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ.ਜੇ. ਨਿਯਮਾਂ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਬਾਲ ਕਲਿਆਣ ਕਮੇਟੀ ('ਕਮੇਟੀ' ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) (ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬਾਲ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ -

(i) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ;

(ii) ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਗਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ;

(iii) ਅਤੇ ਸਿਰਫ (i) ਅਤੇ (ii) ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਨੂੰ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕੈਲਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਵੀਨਤਮ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

“94. ਉਮਰ ਦਾ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ.-(1) ਜਿੱਥੇ, ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਤੇ (ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬਾਲ ਹੈ, ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ & ਓਆਰਐਸ. [ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਾਥਨਾ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਦੱਸਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਪੜਚੋਲ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ।

(2) ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਏਗਾ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ

ਮੰਗ ਕੇ;

a) ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਗਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ;

b) ਅਤੇ ਸਿਰਫ (i) ਅਤੇ (ii) ਦੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਨੂੰ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਪਰੀਕਸ਼ਣ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨਵੀਨਤਮ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

c) ਜੇਕਰ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਟੈਸਟ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

23. ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 7ਏ ਅਧੀਨ, ਜੋ ਕਿ 22.08.2006 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਪਾਇਆ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਅਧੀਨ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 7ਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ।

24. ਹੋਰ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਕੇ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

(i) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ;NONE NONE

(ii) ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਅਤੇNONE NONE

(iii) ਸਿਰਫ (i) ਅਤੇ (ii) ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਨੂੰ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕੈਲਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨਵੀਨਤਮ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।NONE NONE

25. ਦੋਹਾਂ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 94(a) ਅਤੇ (b) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇੱਕ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ

ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟੈਸਟ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ; ਜਦੋਂ ਕਿ, ਜੇਜੇ ਨਿਯਮਾਂ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਮਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚਾ।

(ii) ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇਜੇ ਨਿਯਮ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇੱਕ ਠੋਸ ਪ੍ਰਬੰਧ.

(iii) ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਏ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਇਆ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬੱਚਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 49 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।

26. ਪਰ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ, ਜੋ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਜਿੰਨੀ ਨੇੜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ।

27. ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮਤਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

28. ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(a) ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੈਨਾ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ - (2012) 9 SCC 750 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 7ਏ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਚ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ:

"34.....ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ, ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਗਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਸਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ, ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਘੁੰਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਮਾਨਿਆ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜਾਂ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ, ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।"

(b) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਬੂਜ਼ਰ ਹੋਸੈਨ ਉਰਫ਼ ਗੁਲਾਮ ਹੋਸੈਨ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ - (2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489, ਜਿਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“39.1. ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਦਾਅ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਜੋਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਜੋਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

39.2. ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ।

39.3. ਕਿਹੜੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬੋਝ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਯਮ 12(3)(a)(i) ਤੋਂ (iii) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਣਗੇ। ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਵੈਟਰ ਸੂਚੀ ਵਰਗੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਠੋਰ-ਅਤੇ-ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਕਬਰ ਸ਼ੇਖ - (2009) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 415 ਅਤੇ ਪਵਨ - (2009) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 259 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਗਏ ਜਦਕਿ ਜਿਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ - (2010) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 523 ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮਾਰਕਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤਣ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 7-ਏ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

39.4. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਪੇ ਜਾਂ ਭਰਾ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ।

39.5. ਜਿਥੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਵਾਸਥਯਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਪਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲਾਭ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਮ ਧਾਰਣਾ ਨਾਲ ਬੇਵਜਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਪੇ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਘਟਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।39.6. ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ

ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਦਾਅਵਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(c)ਅਰਨਿਤ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ - (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 488, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਗ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਹਾਈਪਰ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਉ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਾਰਡਰਲਾਈਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਇਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਬੇਈਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

(d)ਜਿਤੇਂਦਰ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ - (2006) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 428, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸੁਰ ਵਜਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੇ ਭੋਲਾ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ - (1997) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 720 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਮਾਜਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਉਨਮੁਖ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੋਲਾ ਭਗਤ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

“20. …ਅਸੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਭੋਲਾ ਭਗਤ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ – (1997) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 720 ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: "18. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇਕ “ਬੱਚਾ” ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੁਦ ਉਮਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਇਕ ਜਾਂਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਖੋਜ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਖੋਜ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਇਕ ਨਤੀਜਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ।"

(e) ਹੋਰ, ਜਬਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ - (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 757, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿਥੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਟਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਭਾਵ, ਕਿਹਾ ਐਂਟਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਬਲਿਕ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਿਵਿਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(f) ਬੱਬਲੂ ਪਾਸੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ - (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 133, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਿਆਂ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ:

"22. ਇਹ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤੋ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਂਛਨੀਯ। ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਗਾਈਡਿੰਗ ਫੈਕਟਰ ਹੈ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

23. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਰਨਿਤ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਨਿਆਇਕ ਰਾਏ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਹਾਈਪਰ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਣ ਵੱਲ ਝੁਕਾਉ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਰਹੱਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਗੈਰ-ਨੈਤਿਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

(g) ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ - (2015) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733, ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਸਖਤਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜਨਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ, ਉੱਥੇ, 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਜਨਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸੀ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(h) ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ - (2019) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370, ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਮਾਣਯੋਗ ਡਾ.ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ-7ਏ ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਥੇ ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਾਫ ਅਤੇ ਬੇਦਾਗ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜੋ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਭਾਗ ਲਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਡ੍ਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵੈ-ਖੁਲਾਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 17.12.1995 ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 18.08.2015 ਸੀ।

ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੇਨਾ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਅਬੁਜ਼ਾਰ ਹੁਸੈਨ (ਹੁਸੈਨ) ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਬੁਜ਼ਾਰ ਹੁਸੈਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ

ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਕਸੇਨਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਬੁਜ਼ਾਰ ਹੁਸੈਨ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਮੇਤ, ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਅਬੁਜ਼ਾਰ ਹੁਸੈਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਟੀ.ਐਸ. ਠਾਕੁਰ ਜੀ., ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕ ਸਨ, ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਐਲਾਨਣਾ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਂਸ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ, ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਨਕ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।ਦੋਵੇਂ। ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਤਃ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਦੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਿਰਫ ਜੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹੋਰ ਵੇਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ:

“ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਕਰੇਗੀ, ਬਿਹਤਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਮੇਤ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ, ਭੈਣ/ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਕੇਸ-ਟੂ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀ ਧਾਰਾ 7-ਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅੰਤਤਃ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।”

(i) ਪਰਾਗ ਭਾਟੀ (ਨਾਬਾਲਗ ਜ਼ਰੀਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਪੰਚ-ਮਾਤਾ-ਸ੍ਮਤ. ਰਜਨੀ ਭਾਟੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ – (2016) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 744, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਖਿਆ:

“34.ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਾਬਾਲਗ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਅਣਗੌਲ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭਲਾਈਮੰਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਲਾਭ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਨੂੰ ਬਜਾਏ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਢਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਚਾਉ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 2000 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਲਟਰ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

36. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਾਪਿਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਥਿਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੀ ਸਹੀਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਬੂਜ਼ਾਰ ਹੁਸੈਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

(ਜ)ਮਾਨਯੋਗ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ – 2021 ਕ੍ਰਾਈਏਲਜੇ 2805, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪੱਕਣ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਜਾਂਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਬੂਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਅਕਾਟਯ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਦਾ ਮਾਰਜਿਨ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

“14. ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 12 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਨਿਯਮ 12(3)(ਅ)(ਇ) ਅਤੇ (ਈ) ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਦਲਾਅ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12(30(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪੱਕਣ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਹੈ। ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪੱਕਣ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਜਿਵੇਂ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੱਗੇ, ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਨੇੜੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਮਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਆਕਲਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 18 ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕੈਲਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਗਭਗ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 40-55 ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਪੰਡਿਤਰਾਵ ਖੇਤਕਰ ਬਨਾਮ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੁਸ਼ਨਰਾਵ ਗੋਰੰਟਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2020) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 ਫੈਸਲਾ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 65ਬੀ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਲੈਟਿਨ ਮੈਕਸਿਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਲੈਕਸ ਨੈਨ ਕੋਗਿਤਾਤਿਮਪੋਸਿਬਿਲੀਆ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਸੰਭਵ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕੈਲਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਟੈਸਟ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, 2020 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕੈਲਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

29. ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚਾਰਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

(i) ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ii) ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(iia) ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ (3) ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(iib) ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(iic) ਜਦੋਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਜੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 9)।

(iii) ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬੋਝ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2000 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜੇ.ਜੇ. ਨਿਯਮਾਂ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12(3)(a)(i), (ii), ਅਤੇ (iii) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਪਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(v) ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਐਲਾਨਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ 2015 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਨੁਸਾਰ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮਾਂਗ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਲਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ।

(vi) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਂਛਨੀਯ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(vii) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਹਾਈਪਰ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

(viii) ਜੇ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਣ ਵੱਲ ਝੁਕਾਉ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਹੱਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦਾ ਲਾਭ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ix) ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(x) ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 35 ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਹੋਵੇ।

(xi) ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਇਕੋ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਮੈਕੈਨਿਕਲ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੇਡੀਓਲੋਜੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94(2) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 05.05.2020 ਨੂੰ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ੂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ੂ ਪੁੱਤਰ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਫਰਸਾ (ਯੁੱਧ-ਕੁਲ੍ਹਾੜੀ), ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਬਾਲਕਟੀਜ਼ (ਗੰਨਾ-ਚਾਕੂ) ਲੈ ਕੇ ਇਥੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-1)।

31. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ, ਬਾਘਪਤ ਅੱਗੇ ਮਿਸਕ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 16/2020 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਕ ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਯਾਨੀ 05.05.2020 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 15 ਸਾਲ 8 ਮਹੀਨੇ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮਰੱਥ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

32. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਐਕਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ-ਕਮ-ਮਾਰਕਸ ਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ 25.09.2004 ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਰਵਰੀ, 2019 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 27.04.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਹੈ।

33. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਰਵੇਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਖਿੰਡੋਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਨਮ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਮੌਖਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 8 ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭਭਾਈ ਪਟੇਲ ਹਾਈਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਜਾਰਪੁਰ, ਕੈਦਾਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 9 ਲਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2-ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਮੌਖਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

34. ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭਭਾਈ ਪਟੇਲ ਹਾਈਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਜਾਰਪੁਰ, ਕੈਦਾਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਘਪਤ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ 04.07.2017 ਨੂੰ ਕਲਾਸ 9 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਗਾਰਡੀਅਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਇਆ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੈਰੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

35. ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-11 ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਖਿੰਡੋਰਾ, ਬਾਘਪਤ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-12 ਕਲਾਸ 8 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ 03.04.2014 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-11 ਅਤੇ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-12 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-11 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ 2009 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-12 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ 2014 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸਾਈਨ ਕਰ ਸਕੇ।

36. ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-3 ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸੈਣੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਖਿੰਡੋਰਾ, ਬਾਘਪਤ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਆਦਾ ਉੰਮਰ ਦਾ ਸੀ; ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਫੋਟੋ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਸਰਵੋਦਯ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ 1 ਤੋਂ ਕਲਾਸ 8 ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਲਾਸ 5 ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਲਾਸ 6 ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਭਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਉਹ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 03.04.2014 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲਾ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਜੋ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲਾਸ 1 ਅਤੇ ਕਲਾਸ 8 ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਜਾਅਲੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

37. ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ, ਬਾਘਪਤ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 14.09.2020 ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2-ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਪਰੀਕਸ਼ਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਵੀਨਤਮ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੂੰਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

38. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 11.11.2020 ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਿਸਕ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 16/2020 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2-ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ 22.07.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕ□ੇਤਰੀ ਦਫਤਰ, ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਿਸ਼ਦ, ਮੇਰਠ, ਯੂ.ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਰਕ-ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ 25.09.2004 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 05.05.2020 ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ 15 ਸਾਲ ਅਤੇ 8

ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ।

39. ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 11.11.2020 ਨਾਲ, ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 116 ਆਫ 2020 ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148, 149, 323, 307, 302 ਅਤੇ 34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਾਲ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

40. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 25.09.2004 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹੈ।

41. ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਿਸਟਰ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2-ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮਾਂ ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਅਤੇ ਅੱਧ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2019 ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਆਪਣੀ 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ 25.09.2004 ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਕੇਵਲ ਲਗਭਗ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ।

42. ਇਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਭਾਵ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਜਾਂ ਤਿਆਗਿਆ ਜਾਵੇ, ਤੱਥ ਇਹ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਰਕਸ਼ੀਟ ਸਬੰਧੀ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਰਥਾਤ 05.05.2020। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 22.07.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ, ਯੂ.ਪੀ., ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕ੍ੇਤਰੀ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 25.09.2004 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।

43. ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਜੋ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਸੀਬੀਐਸਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰਭੂਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਅਗਾਊ ਭੇਜੀ ਗਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬਲ-ਅੰਤਰਾਜ਼ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵੈ-ਖੁਲਾਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਸੀ।

44. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਕਸ- ਪੀ-11 ਅਤੇ 12 ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਦਸੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਜਵਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਕਸ- ਪੀ-11 ਅਤੇ 12 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤੱਥ ਇਹ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਰਕਸ਼ੀਟ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਜਿਸ ਦਾ ਗਜ਼ਟ ਸਾਲ 2019 ਹੈ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ 0485064 ਸਾਲ 2019, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਆਰ.ਓ.ਆਈ.ਈ.ਸੀ./ਰਿਕਾਰਡਸ/4016 ਮਿਤੀ 22.07.2020, ਜੋ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਮੇਰਠ) ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕ੍ੇਤਰੀ ਦਫਤਰ, ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 25.09.2004 ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ, ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਭਾਵ, 25.09.2004। ਘਟਨਾ 05.05.2020 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਉਮਰ ਕੇਵਲ 15 ਸਾਲ 7 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

45. ਦੂਜੇ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਰਣਾਂ ਨੂੰ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ, ਵੋਟਰ ਦੀ ਆਈ.ਡੀ. ਅਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਮਾਰਕਸ਼ੀਟ ਨੇ ਉਥੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 27.12.1995 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 17.12.1998 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ। ਅਤੇ, ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਉਮਰ 09.11.2016 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨੀ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ।

46. ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਥੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

47. ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਜੇ.ਜੇ. ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਣ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ;

(ii) ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਅਭਾਵ ਵਿੱਚ;

(iii) ਉਮਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਪਰੀਕਸ਼ਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

48. ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ JJ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਉਮਰ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। JJ ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦੀ ਗਈ ਧਾਰਣਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ JJ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਖੁਦ JJ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

49. ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

50. ਬਕਾਇਆ ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate